

anders tegenover de Duitse bezetting zouden staan dan hij en z'n medestrijders.

„Dat is niet juist,” repliceerde Anton. „Zodra ons land door de Duitsers werd overrompeld, heeft de C.P.N. het verzet tegen de bezetting georganiseerd. De C.P.N. is de enige politieke partij in ons land, die zich niet heeft opgelost, maar die als partij de illegale strijd is begonnen. De C.P.N. heeft altijd tegen het fascisme gestreden. In tegenstelling tot de christelijke en liberale partijen, die samen met rechtse leiders van de S.D.A.P. het communisme bestreden. De periode van het pact tussen de Sowjet-Unie en Hitler-Duitsland was een compromis van de Sowjet-Unie als staat om zich een adempauze te verschaffen. De kapitalistische landen gaven Hitler de vrije hand om de oorlog tegen de Sowjet-Unie te beginnen, nadat zij met de overeenkomst van München in 1938 Tsjechoslowakije aan het fascisme uitleverden. Het daarna gesloten pact tussen de Sowjet-Unie en het fascistische Duitsland hield geen stopzetting van de strijd tegen het fascisme in. Zeker niet van de zijde der C.P.N., die vanaf het begin van de bezetting in mei 1940 het verzet tegen de fascistische overweldiger organiseerde dat tot de februaristaking in 1941 leidde. In die tijd poogden de christelijke en rechts-socialistische bourgeoisie nog met de bezetters aan te pappen. Het zijn de communisten die onmiddellijk de strijd voor de onafhankelijkheid van ons land zijn begonnen. Hitler-Duitsland moet verslagen worden. Onze bondgenoot is vooral de Sowjet-Unie die het volle gewicht draagt van de strijd tegen de fascistische onderdrukker. Ik zou zo zeggen dat het land ook jullie bondgenoot is. Ook wij zijn bondgenoten van elkaar. Of is dat niet zo? Samen hebben wij toch tegen de nazi's gevochten en zijn daardoor terdood-veroordeeld.”

„Wij zullen er nog veel met elkaar over praten,” meende Groen.

„Je hebt gelijk en niet gelijk,” zei Evert en zij moesten alle vier een beetje lachen om de felheid waarmee hij op de uiteenzetting van Anton reageerde.

„Hoe kan iemand als jij communist zijn?” vervolgde Evert. „Het communisme dat is van de duivel. In Sowjet-Rusland is alle persoonlijke bezit opgeheven. Dat is niet christelijk.”

Hun gesprek werd onderbroken door de komst van Jupp met de soepketel.”

Enkele hoofdstukken verder geeft Maas opnieuw indrukken van wat zich afspeelde in de dodencel.

„Evert was een diepgelovig man. Het sprak uit zijn felle ogen en uit zijn reacties bij de lange gesprekken die ze met elkaar hadden. Bij elke gebeurtenis die verteld werd of bij elke gedachte die iemand opperde, had hij wel één of andere tekst uit de bijbel bij de hand. Hij was het ook die voortdurend betoogde dat de gereformeerden in Nederland de Duitse bezetters bestreden omdat deze de gelovigen vervolgden.

„Gerechtigd zijnde uit het geloof, hebben wij vrede bij God door Jezus Christus,” was een tekst die hij nogal eens verkondigde.

Groen had een andere opvatting over het verzet tegen de bezetting. „Het nationaal-socialisme laat geen ruimte voor mensen die anders denken. Ook dezen worden door het fascisme vervolgd. De ergste uitwas van het fascisme is de rassendiscriminatie. Als christen moet men zich daartegen verzetten. Daarom hebben wij de joodse mensen die onze hulp inriepen geholpen.” (...)

„Deze Groen was een merkwaardig wijsgerig man. In het dorp dreef hij een boekhandel. Hij had zich volledig neergelegd bij de gedachte spoedig te moeten sterven... Hij had het idee een soldaat te zijn, die voor een goede zaak had gestreden en daarom dapper en zonder angst de dood onder ogen kon zien. Zodra hij dit thema aanroerde werd hij bijgevallen door Evert, die dan zijn bijbelse teksten citeerde.

Hij ontleende ze meestal aan het boek van Johannes. Zijn meest geliefde tekst luidde: „Voorwaar ik zeg u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft het alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort.

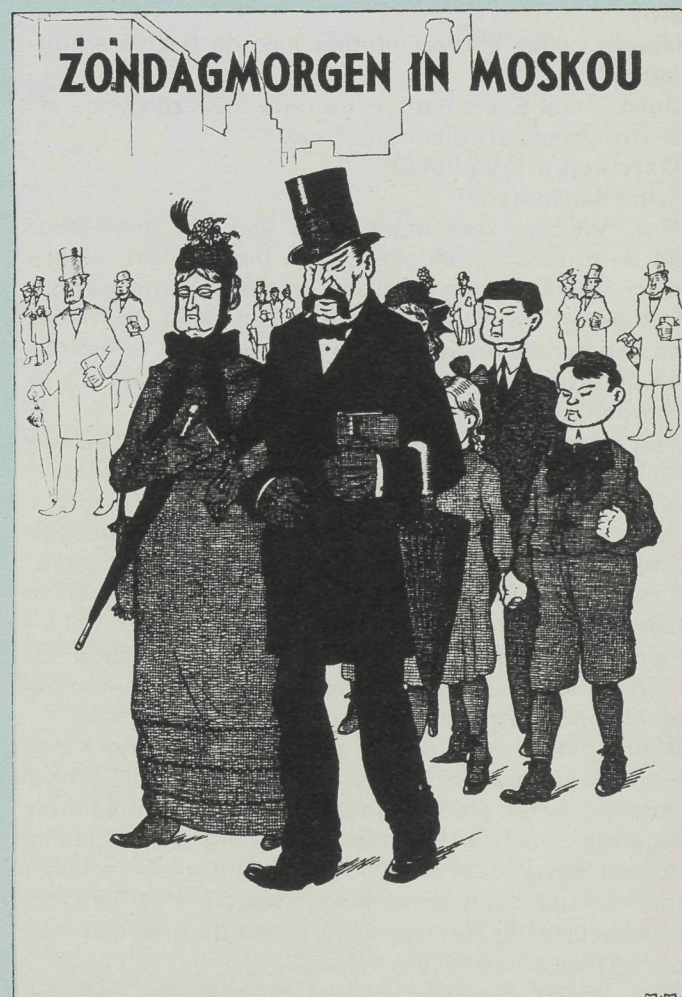
„Wat zeg jij daarvan?” kon hij dan tegen Anton zeggen.

„Deze uitspraak is volkomen juist en beantwoordt aan de wet van de natuur en het menselijk leven,” zei Anton een keer.

„Dat is de interpretatie van een atheïst”, viel Evert dan scherp uit. „De uitleg van deze tekst gaat veel dieper.”

Er volgde dan een uitvoerige discussie over het vraagstuk van leven en dood. Als het gesprek hoog opliep, kwam Groen sussend tussenbeide. Voor Evert was het niet gemakkelijk te verwerken dat een mens niet in God kon geloven. Dat hij met een communist in dezelfde cel zat, irriteerde hem soms.

„Hoe kan een mens als jij het duivelse communisme

Zoo stelt de gereformeerde anti in Nederland zich tegenwoordig de familie Stalin voor.

NSB affiche na de inval op Rusland.